

„Ha kell, hát szívesen segít...”

– Találkozás Moldován Stefániával –

Moldován Stefánia operaénekesnő gazdag repertoárjából a műfaj kedvelői éppen úgy felidézhetik nagyszerű Verdi-hősnőit: Aidát, a „Don Carlos” Erzsébet királynéját, „Az álarcosbál” Améliáját, „A trubadúr”, „A végzet hatalma” Leonóráját, az „Otello” Desdemónáját, mint Puccini-szerepei közül elsősorban Manon Lescaut-t, Mimit vagy Toscát. És persze Fidelióját. Legtöbben mégis a „Bánk bán” páratlan Melindájára emlékeznek...

Ezúttal mégsem a művésznő szerepeiről van szó, hanem arról, hogy a választások óta Budapest XIII. kerületében, lakóhelyén, ötödmagával ő képviseli a hazai örménységet. Moldován Stefánia számára nem újdonság a közösségi munka, hiszen az Operaházban huszonöt éven át a szakszervezeti bizottság tagjaként sokat dolgozott kis és nagy ügyekben kollégáiért, sőt azok hozzátartozóiért. Kedvessége mellett humora is segítette, hogy sok ügyes-bajos dologban sikerrel járt el.

– Édesapám erdélyi örmény – mondja Moldován Stefánia –, édesanyám székely, magam is Erdélyben, Sajóudvarhelyen születtem. Édesapám ősei a moldáviai diaszpórában éltek.

– Az örménységen gondolkozva – folytatja a művésznő – most az jut eszembe, hogyan ismertem meg 1968. májusában Aram Hacsaturjant, a zeneszerzőt. „Spartacus” című táncdrámájának premierjére érkezett Budapestre. Az első főpróbán, páholyában ülve, kissé döbbenetesen fedezte föl: a magyar koreográfia szerint, a cselekmény menete szerint a zene bizonyos részei nem olyan sorrendben szólalnak meg, ahogyan ő megírta. Ekkor engem kértek, nyugtassam meg a mestert, hogy nem történt semmiféle merénylet, ezek csupán apró dramaturgiai változtatások. A muzsika egyetlen hangjához sem nyúltak! No, leültünk Hacsaturjannal az egykori Wagner Sörözőben, amely akkor már talán az Opera Étterem nevet viselte, s déli fél egy és délután négy között, tokaji aszú mellett „vigasztalta” az egyik örmény a másikat... A komponista végül is kiengesztelődött. Este már összeölelkezett-csókolózott Seregi László koreográfussal, és a premieren boldogan tapasztalta a fantasztikus sikert...

– Művésznő akkor még nem járt Örményországban?

– Nem. Oda csak 1972-ben jutottam el. A Jereváni Operaház hívott meg, hogy „A trubadúr” Leonóráját és az „Otello” Desdemónáját énekeljem el. Tündéri volt a közönség. Sosem felejttem el: beleszóltak az előadásba! Otellót, a figurát nagyon nem szerették. Amikor megfojtott engem, Desdemónát, zúgtak-fújoltak-fütyültek... Aztán, mielőtt elutaztam volna, interjúra kellett mennem Jereván vadenatúj televíziójába, amely egy hegy legtetijén épült, de még nem volt kész teljesen. A berendezés egy része is hiányzott. Magam például egy óriási vázán (!) ülve sminkeltem. Elkezdődött a beszélgetés. „Járt-e már nálunk?” – kérdezte a riporter. „Nem. Most vagyok itt először. Bár régen szerettem volna eljutni ide, hiszen édesapám örmény...” Erre hirtelen kialudtak a fényszórók, a stáb eltűnt a stúdióból, ott maradtunk ketten a tolmácsnőmmel. Nem tudtuk, mi történhetett. Rövidzárlat? Á, dehogyl! Egészen más! Tíz perc múlva fényben úszott ismét minden, az egész forgatócsoport bezúgott a stúdióba, mindenkinek a kezében ajándék, torta, sütemény, bor, pezsgő... És ezt mind-mind nekem hozták. Ilyen elbűvölően kedvesen voltak...

Minthogy e sorok írója is járt azóta Örményországban: együtt idézzük föl Jereván nagy emlékhelyét, a Cicerinakaberdomb tetején, ahol piramis, örökláng, harangszó és halkan zengő gyászmuzsika őrzi annak a másfélmillió örménynek emlékét, akiket a törökök 1914-ben és 1915-ben gyilkoltak le. Együtt emlegetjük Komitázt, a nagy zeneszerzőt; Ecsmiadint, az örmény egyház és kultúra központját.

Majd visszatérünk ismét Aram Hacsaturjánhoz.

– Néhány évvel jereváni fellépésem után – folytatja a művésznő – meleg ajánlással a kotta első oldalán, elküldte nekem a „Három hangverseny-ária szoprán hangra” című kompozíci-

óját. Ez a három ária mondanivalójában is, hanghordozásában is különbözik egymástól, mégis egységes és jellegzetes műve a zeneszerzőnek. Egy zeneakadémiai koncerten mutattam be, Cseknavorjan örmény karnagy vezényletével. A világhírű komponista jelezte: készült a budapesti hangversenyre, jelen szeretett volna lenni, de betegsége már nem engedte. Egy másik kompozícióját is énekeltem, a „Hősök emlékezete” című kantatájának szoprán szólamát. Ennek hanglemeze éppen Hacsaturjan halálának évében, 1978-ban jelent meg.

– Van egy siratóéneke is, ezt több koncerten hallottuk az Ön előadásában...

– Annak az „Örmény Sirató”-nak nincs ismert komponistája. Ősi népi dallam. Ki tudja, hány száz vagy hány ezer éves?! – ha mondhatok ilyet. A nyolcvanas évek elején-közepén jutott hozzám, és volt mit siratni: éppen az örményországi rettentetes földrengés után, Losonci Lilla festőművésznő kiállításának megnyitására énekeltem először. Csodálatosan szépek ennek a körülbelül háromperces dallamnak hajlítságai! A televízió riportot közölte a megnyitóról, a tévé nézői is hallhatták az „Örmény Sirató”-t. Nagy visszhangja támadt, sokan hívtak föl utána telefonon. Azt is megtudtam, hogy „odahaza”, Örményországban egy dudú nevű hangszer kíséretében szólaltatják meg. Ez a dudú: fafúvó, a magyar tárogatóhoz hasonlít, de a hangja a tárogatóénál is búsabb...

– Most is látunk itt egy kottát. Ez is valami örmény kompozíció?

– Az. Altatóéneke. Varázslatos a dallama. Már dúdolgom magamban, és próbálgatok valamilyen hozzáillő szöveget írni rá. Remélem, sikerül.

Lám, ha énekesnő kerül egy nem-zenei közösségbe: egy közösség képviselőjéül, beszélgetés közben a muzsikát soha, egy pillanatra sem kerülhetjük meg. Nem is akarjuk. Minden mindennel összefügg! Az örmény dallamok akkor is jelen vannak, jelen lesznek Moldován Stefánia körül, ha valamilyen „prózai” értekezleten vesz részt, felszólal, szavaz vagy dönt.

– Mi a képviselői programja?

– Bár a XIII. kerületben lettem önkormányzati képviselő, ez korántsem jelenti azt, hogy bárki, más kerületből problémáival, gondjaival ne fordulhasson hozzám. Amit emberileg meg lehet tenni, azt igyekszem megtenni.

Ismét a Fidelióra kell gondolnunk, amelyet Moldován Stefánia oly sokszor énekelt. A zárójelenetben látjuk és halljuk, amikor Fidelió-Leonóra ott áll kiszabadított férje, Florestan oldalán, és hallgatja (és hangtalanul ismétli) a Miniszter szavait: „A testvér keresi a testvért! Ha kell, hát szívesen segít...”

Moldován Stefánia
Inkey Tibor felvétele